

5 LITTERATUR

5.1 Skönlitteratur är emotionalitet

¹Ett esoteriskt faktum, som återstår för skalderna att konstatera, är att den så kallade skönlitteraturen – poesi, drama, roman, biografi – hör till emotionalstadiet, är en produkt av människans emotionalmedvetenhet.

²Särskilt tydligt är detta ifråga om poesien. Rytmsens och klangens skönhet eller harmoni är en emotional väg till livsenheten. En verklig poet har förmågan att “måla” verkligheten i ord, som verka som musik. Med “verkligheten” menas dels fysiska företeelser såsom de av alla människor gemensamt och generellt uppfattas, dels allmängiltiga och för alla gemensamma emotionala medvetenhetstillstånd. Det individuella är då eliminerat. Individens subjektiva tycken ha nämligen ingen plats i världslitteraturen.

³I bästa fall är det en mentaliserad emotionalitet skönlitteraturen representerar. Ifall denna skall fylla en annan uppgift än att vara förströelse litteratur, förmedlar den till stora allmänheten de mentalideer som ingår i vår kultur och göra dessa ideer mera fattbara för det diskursiva slutledningstänkandet, i stort sett eftersägandet.

⁴Det beklagliga är att de vetenskapliga, filosofiska och psykologiska ideer, som livsokunnigheten behandlar i litteraturen, verka desorienterande. Vanligen förstärka de härskande illusiviteten och fiktitiviteten.

5.2 Skönlitteraturen är fattig på ideer

¹Romanen ger i bästa fall några få, enkla (välbekanta) ideer. Den kunskap, man kan inhämta i en intelligent skriven roman på tre hundra sidor, skulle en skicklig aforistiker kunna sammanfatta på tre sidor.

²De flesta romaner behandla samma, under minst ett århundrade genomtröskade problem med några små variationer, som litteraturdoktorerna ta såsom väsentliga, enär det hör till yrket att fästa sig vid detaljerna.

³Kännaren av de storas verk återfinner hos senare tiders författare samma ideer, iakttagelser, reflexioner, i regel mer tunnsådda och sämre utformade. Man undrar, om alla dessa med skrivklåda behäftade äro så okunniga om vad som redan sagts, om de inbilla sig kunna komma med något nytt, om de anse sig duga till lärare, uppfostrare av släktet eller om de skriva bara för att förläggare ta deras produkter och de kunna leva på sin utspädda levnadsvishet.

5.3 Skönlitteraturen förstärker livsokunnigheten

¹De enorma biblioteken vittna om människans oerhörda livsokunnighet, om mänsklighetens fåfänga sökande efter kunskap, som vi kunna få endast av planethierarkien.

²Vad ha författarna att ge oss av kunskap? Vad veta de om livet? De röra sig med idel fantasier, med sina egna fiktioner. Och den arma mänskligheten matas med dylikt.

³De “estetiska” värdena i en roman, de “poetiska”, de “lyriska” värdena, äro för esteterna det väsentliga. De förstå ej, att livsokunniga författare ha ringa möjlighet att orientera sig i verkligheten och naturligtvis än mindre möjlighet att vägleda sina läsare. De kunna endast öka människornas desorientering i livet, utbreda och förstärka den allmänna verklighets- och livsokunnighetens illusioner och fiktioner. De tjäna icke medvetenhetsutvecklingen utan motarbeta den. De göra människorna sämre, allt mindre livsdugliga.

⁴Livsokunniga författares verk ha ofta samma effekt som dåliga suggestioner. Men därpå beror deras livsfientlighet.

⁵Ifall läsaren av ett litterärt verk frågade sig, vad den som skrivit kan ha för möjlighet att förstå livsproblemen och veta dessas lösning, så skulle svaret i de flesta fall ge sig självt. Med den insik-

ten hos läsarna torde ogräslitteraturen snart vara utrensad från bokhyllorna.

⁶Utan kunskap om verkligheten, livet och livslagarna får individen skatta sig lycklig, om inkarnationen icke innebär ett misslyckande, nämligen att den avsedda medvetenhetsutvecklingen uteblivit, att emotionala illusiviteten och mentala fikтивiteten i undermedvetenheten blivit ytterligare förstärkt, vilket allt försvårar individens frigörelse i nästa inkarnation. Icke att undra på, om medvetenhetsutvecklingen tar orimligt långa tider i anspråk.

⁷Ifall skönlitteraturen gäve oss verklig kunskap om verkligheten och livet, om människan och hennes medvetenhet, om kulturen och kulturens uppgift etc., så skulle dess existens ha berättigande. Men dess utövare sakna förutsättningar att ge oss detta. De, som förvärvat en smula verklighetsinstinkt (från latent erfarenheter), äro också tacksamma slippa öda tid på dylikt larv, som endast är förströelselitteratur.

⁸För den, som väl insett att tillvarons mening är medvetenhetsutveckling, insett vad detta innebär, har dylik litteratur ingen mening. För dem finnas viktigare uppgifter i livet. Den, som uppnått mental myndighetsålder, vill icke ha ideer utspädda i minsta dos.

⁹Tiden borde snart vara inne för att avsluta denna sorts diktning. Planethierarkien förutser också, att denna litteratur kommer att försvinna inom några få århundraden, sedan mänskligheten fått kunskap om verkligheten, om tillvarons mening och mål.

5.4 Människokunskapen finns ej i skönlitteraturen

¹Människorna sakna möjlighet till människokunskap. Detta gäller även skönlitterära författare. Diktarna syssla med dagsmedvetenhetens ytskikt, även när de försöka pejla undermedvetna komplex. De sakna den kunskap om verkligheten som är första förutsättning för riktig syn på livet.

²Författarnas skildringar av individer överensstämma aldrig med verkligheten utan äro fantasifoster, de må vara diktade av repulsion eller attraktion eller försök till objektivitet. Det gäller icke endast om s.k. historiska romaner eller s.k. nyckelromaner (som i stort sett äro skandalhistorier) utan även om de mest "vetenskapliga" biografier. Något helt annat fås när individen skall föreställa en typ, en klass-, national- eller tidstyp. Det allmänna kan konstateras, det individuella är oåtkomligt. Men den insikten ha varken psykologer eller litteraturhistoriker kommit till.

³En enda orienterande lärobok i karakterologi skulle ge oss djupare människokunskap än alla romaner tillsammans. Sen kunde man saklost lämna sådana olästa. Men vad skulle romanförfattare och deras förläggare sedan leva på?

⁴Tid efter annan dras Strindberg fram i ny strålkastarbelysning. "Forskningen" (psykologien, psykiatrien, psykoanalysen) har gjort revolutionerande upptäckter, som vederlägga de gamla hypoteserna om detta "geni". Slut på dylikt ofog blir det väl ej, förrän såväl psykologi som psykiatri och psykoanalys fått åka i slaskhinken och ersatts av esoteriska psykologiens lära om människans olika höljen och dessas konflikter, om olika slag av medvetenhet, om utvecklingsnivån, om betydelsen av höljenas centra för olika slag av medvetenhet och hithörande olika slag av energier, om de olika graderna av centras vitalisering. Sen har vetenskapen ett hälleberg att stå på och icke som nu något som när som helst visar sig vara kvicksand.

5.5 Skönlitteraturen skall ha ett fostrande syfte

¹Den gamla romanen målade i vitt och svart, skildrade ädla hjältar och djävulska bovar, belönade dygden och bestraffade lasten, värnade oskulden och avslöjade brottet. Den var idealistisk, icke realistisk. Den hade ett fostrande syfte.

²I dess ställe ha vi fått den moderna romanen med en "realism", som frossar i mänskliga bottenkiktets vidrigheter. Betecknande är människoskildringen. Typerna höra hemma på lägsta civilisationsnivåerna, ofta nog på barbarstadiet. Den, som skildrade verkliga människor och

riktiga mänskliga relationer, skulle litteraturdoktorerna avfärda såsom “orealistisk”.

³En dylik litteratur verkar icke uppfostrande utan upplösande på alla rättsbegrepp. Den arbetar aningslöst på att sänka bildningsnivån och att förstöra de svaga ansatserna till längtan efter det sköna och goda. Icke sällan förhärmligar den brottet.

⁴Moderna skribenter tro, att de äro psykologer och verklighetsskildrare. Så som de skriva, visa de hur litet de veta om det ena eller det andra. Sedan urminnes tider har man talat om “exemplens makt”. Att den är en verklig makt och att den kan psykologiskt och pedagogiskt tillämpas i författarskapet, ha de icke fattat. De sakna, med andra ord, förståelse för litteraturens uppfostrande betydelse.

⁵Romanen är sagan för vuxna. Barnen fordra att alla sagor ska sluta gott. Ty det gör livet, vilket de vuxna icke veta.

⁶Låt oss få människor att beundra och önska efterlikna, åtminstone få dem i litteraturen! Vi ha fått nog av människor på hatstadiet, av alla de olika slagen undermänniskor.

⁷Om en bok icke förädlar vår känsla, icke ökar vår kunskap om verkligheten, livet och människorna, om den icke utvecklar verklighets- och livsinstinkt, så är den icke värd trycksvärtan. Det som icke utvecklar, ger ökad kunskap och förståelse, det fördummar och icke sällan försimplar. I vår tid låta sig människorna mättas med kulturavfallet.

5.6 *Konsten att läsa*

¹Alltför många kunna icke läsa innantill. De flesta som sluka böcker veta efteråt icke en gång vad de läst. Det lästa går icke in i hjärnan, eftersom de uppfatta endast vad de i något avseende redan bearbetat. Det övriga ha de aldrig sett. Att stanna vid varje mening och reflektera över den ha de aldrig fått lära sig, därför att den litteratur som bjudits dem icke innehållit något att begrunda. Konsten att läsa innantill är en svår konst. Den blir väl icke uppmärksammas, förrän människorna förvärvat sunt förnuft. Sedan blir det icke längre uppsjö på författare och förläggare.

²I konsten att läsa ges de mest motsatta råd. Det modernaste – och således det mest förvända – är att man skall träna upp förmågan att med en enda blick överfara hela sidan. “Snabbläsning” är lösenordet. Erkännas skall, att innehållet vanligtvis är sådant, att det räcker med att uppfånga något ord här och där. Sådana böcker bör man dock helst lämna olästa. En bok sammansatt av fakta och axiom, där varje mening inrymmer en idé, bör sådana läsare också lämna oläst.

³“Gör man sig besväret att efter någon tid läsa om boken, långsamt och eftertänksamt, blir intrycket ett annat.” Det kan hända att man då ser vad man icke sett förut. Det finns böcker som ständigt ge något nytt. Det är nämligen icke alltid bokens fel, om den vid kollisionen med skallen verkar tom. Man upptäcker icke mera än vad man lärt sig inse och förstå. Det fordras omdömesförmåga och livserfarenhet för att fatta “andan”. Hur ofta bli icke ställen, som författaren själv haft roligt och skrattat gott åt vid formuleringen, uppfattade såsom satir, sarkasm eller giftigheter? Det finns många sätt att ruska upp vanliga slöläsningen, väcka eftertanken, söka skärpa uppmärksamheten.

⁴Emersons arbete *Representanter av mänskligheten* vittnar om ovanlig beläsenhet i den värdefulla litteraturen, djupgående bildning och magistral förståelse. Vad han sagt om Platon eller filosofen, Montaigne eller skeptikern, Shakespeare eller poeten, Swedenborg eller mystikern, Goethe eller författaren, Napoleon eller världsmänniskan hör till det bästa som kan sägas om dem. Det vittnar också om att Emerson kunde konsten att läsa. Men så läste han icke heller vad som helst. Han visste, att det är bättre att läsa en förstklassig bok hundra gånger än hundra böcker av andra klass och tusen av tredje klass.

⁵Ett gott råd till unga, ofördärvade läsare. Gör en resumé av varje läst bok. Redogör för innehållet och påträffade ideer. Citera lyckliga formuleringar. Efter 30 års läsning av värdefulla böcker kan man i 50-årsåldern sammanfatta vad man lärt och skänka sin samtid (och även eftervärld) en läsvärd bok. Då har man också förvärvat “konsten att läsa” och därtill “konsten att

skriva” något värdefullt.

5.7 Läsning och medvetenhetsnivå

¹Hur skulle det vara möjligt för våra dagars teologer, filosofer och psykologer att förstå esoteriken? En intellektualist har i årtal läst esoterisk litteratur och trott sig förstå den. Men plötsligt en dag vaknar han upp och utropar: “Men hur har jag läst? Det här är ju något nytt. Jag befinner mig i en annan värld. Det här är ju verklighetens värld. Var har jag hållit hus? Jag har ju läst med helt andra begrepp och icke kunnat se vad som står där!”

²De flesta i vår tid äro vad Nietzsche med ett målande uttryck kallar “sönderlästa”. De ha läst så mycket dravel att de förslöats, äro oförmögna behålla något i minnet, även om det för en gångs skull vore värdefullt. Författaren har själv kunnat konstatera detta på läsarna av DVS. Det finns läsare av DVS, som knappast uppfattat någonting. Det finns andra som missuppfattat nästan allt de läst. Efter någon dag ha de glömt vad de läst. Några uttryck ha etsats in. Men de ha ingen aning om att de läst dem i DVS och kunna bestrida att det står i boken. En bok som DVS, sammansatt av fakta och axiom utpräglade i aforismer, läser man icke som en roman, om man alls har någon uppfattningsförmåga. Några ytterligt få ha insett detta och arbetat med att tillgodogöra sig innehållet. De säga, “den boken blir man aldrig färdig med”. Det var sådana läsare Goethe tänkte på, när han skrev: “Du liknar den ande du förstår.” Författaren blir själv aldrig färdig med sina böcker.

³Man utvecklar sin medvetenhet genom att bli “medveten om” allt som finns, fylla sin medvetenhet med allt större innehåll av allt högre kvalitet, undersöka hållbarheten, överensstämmelsen med verkligheten. Det ändamålsenliga valet av litteratur är därvid av betydelse.

⁴Den, som vill studera mänskliga utvecklingsstadierna, särskilt de 200 civilisationsnivåerna, kan lära sig en hel del av statistiken över olika slagen litteratur: vilka böcker förläggare ge ut och vilka som bli bestsellers i bokhandeln. Den i egentlig mening humanistiska litteraturen intresserar varken förläggare eller bokhandlare, ty “den är ingen affär”.

5.8 Läsning såsom oförmåga att leva

¹De flesta äro desorienterade, veta icke vad de ska göra med sitt liv. De söka endast fördriva tiden så behagligt som möjligt och framför allt slippa tänka. De äro nöjda med att tänka och säga efter vad andra tänkt och sagt, hur meningslöst det än är.

²Läsning av skönlitteratur är för dessa människor ett försök att fly bort från verkligheten, rikta uppmärksamheten på annat än det plågsamma eller enformiga i nuet. Läsningen gör då samma tjänst som övriga slags meningslösa nöjen, kan räknas till det slöseri med tid man kallar förströelse: oförmågan att använda inkarnationen (livets erbjudande att utvecklas) till något förnuftigt. Det är ett underbetyg om livsduglighet både för egen del och i mänsklighetens tjänst.

³Skönlitteraturen lever på denna människornas oförmåga att rätt använda fritiden, ta sig något förnuftigt före, förvärva kunskaper, insikt, förståelse, egenskaper och förmågor. Den utnyttjar mänskliga tendensen att vara enbart passivt mottagande, behöva förströelse, något att slå ihjäl tiden med. Man kan om de alltför många offren för denna livshållning tala om “ännu en bortkastad inkarnation”. Icke att undra på att de använda tusentals fler inkarnationer än de behöva för att utveckla sin medvetenhet, inkarnationer i vilka de jämra sig över “livets meningslöshet” och begå självmord för att ytterligare försvåra för sig i framtida liv.

⁴Till de många framtida kulturproblemen hör att lära människorna på rätt sätt använda uppmärksamheten, jagmedvetenheten. Att detta utgör ett kulturproblem, äro de ännu långt ifrån att kunna fatta.

5.9 Litteraturhistorien

¹Den geniale Georg Brandes blev upphovsman till en ny vetenskap, litteraturhistoriens vetenskap. Den idéhistoria, som föresvävade Brandes, kom emellertid aldrig till utförande hos efterföljarna. I stället har litteraturhistorien i bästa fall blivit vetande om en speciell teknik: hur man i olika tider formellt behandlat samma ideer om verkligheten och livet. Alltför ofta har den urartat i en skvallerkrönika om individernas oförmåga att leva ändamålsenligt. Ett framdragande av individens brister, fel och laster är tydligen en mycket vetenskaplig uppgift, ett individintresse utan insikt om att icke det individuella utan det generella är vetenskapens uppgift. Icke ens så mycket har man förstått.

²För esoterikern är dylik kultur ett kulturbarbari. Brandes förstod att skönlitteraturens egentliga uppgift är att berika oss med ideer. Litteraturhistorien bör alltså låta oss få veta vad författarna haft för ideer, icke vad de skrivit för böcker. Författare, som icke haft några ideer, kunna saklöst överlämnas åt glömskan.

³Litteraturdoktorerna borde snart kunna inse, att de stora författarnas betydelse består i deras insats i idéutvecklingen, icke i deras formella behandling av själva stoffet. När deras intresse kan knytas till frågan om vem Stagnelius Amanda var, ha de visat att de äro inkompetenta för uppgiften och att de råkat på avvägar. En dylik "vetenskap" är mogen för avskrivning.

⁴Ännu vänta vi på de kapaciteter, som skulle kunna överföra de mentalt livsdugliga delarna av litteraturhistorien till idéhistorien, där de egentligen höra hemma. Därmed skulle intresset för det personliga, efemära, tillfälliga, alltför mänskliga falla bort och uppmärksamheten inriktas på det enda väsentliga. Idéhistorien (rätt fattad) skulle då kunna bli underlaget för kulturen samtidigt som den visade oss människoandens eviga sökande ut ur livsmörkret och livslabyrinten.

5.10 Man kan icke systematisera det förnuftslösa

¹Litteraturdoktorerna bli alltmer vetenskapliga och börja syssla med "vetenskapsteorien", vetenskapliga metodologien. Känslö- och fantasilivet skall kartläggas, litterära fantasters livsokunniga svammel skall systematiseras, och på djupsinnigheten är ingen ände. Vi begåvas med ännu en illusionsvetenskap att läggas till alla de övriga, som vår i verkligheten och livet desorienterade tid sett födas.

²När skall det gå upp för de lärde att hela emotionallivet är ett illusionernas liv och endast är ett förberedelsestadium till förnuftslivet? Man kan icke systematisera det förnuftslösa. Det lilla förnuft som finns i emotionaliteten fås från mentalmedvetenheten ("förnuftiga känslor"). Emotionalmedvetenheten sysslar med föreställningar från fysiska världen, och dessa begrepp äro mentala. Det rent emotionala är blind drift.

5.11 Språkfanatiker och purister

¹Frågan är om icke språkfanatikerna, och alldeles särskilt de s.k. puristerna, motverka språkförenklingen genom att fasthålla vid de sedan gammalt fastställda språkformerna och språkreglerna, en gång för alla gällande prepositioner, adverb etc. Enda gällande regeln borde väl vara att godtaga allt som icke minskar klarheten i uttryckssättet. Språket är till för att förmedla tankarna och är icke ett självändamål. Även de s.k. språkestetikerna anlägga kritiska synpunkter, som i sitt pedanteri ofta förefalla puerila.

5.12 Biografi

¹Betecknande för ytligheten i gängse biografier är frånvaron av skaldernas ideer. Man citerar deras dikter, påvisar källor och påverkningar, fysiskt arv sedan generationer tillbaka etc., men det väsentliga hos dem, det som gjort dem till andliga ledare, förbises i stor utsträckning.

²Man får hoppas att framtida biografier över andens stormän, frånsatt nödvändiga persondata,

avstår från att redovisa allsköns oväsentliga personliga skröpligheter, trivialiteter, banaliteter, skvaller och förtal. Endast det oförgängliga, det som utgjorde deras storhet och andliga insats i kulturutvecklingen, har bestående värde. Allt annat kan och bör falla bort.

³De litteraturhistoriska biografierna borde ha till uppgift att redovisa de ideer personerna förstått, deras världs- och livsåskådning med hithörande motiveringar, de visdomsord de använt. Ett bibliotek av sådana biografier skulle bli en visdomens skattkammare och omistlig del av vars och ens eget bokbestånd. Den diskrepans mellan lära och liv, ideal och verklighet, som alltid måste finnas (om idealet är verkligt ideal), behöva vi icke bli överbevisade om. När folkens "andliga ledare" insett att livets mening är medvetenhetsutveckling, få de viktigare psykologiska problem att analysera än dem som höra hemma i köket, på toaletten eller i sängkammaren, men icke i den litteratur som vill höja sig över trivialitetens, banalitetens eller barbariets nivå.

⁴Det utgjorde Brandes storhet att han framhävde författarnas ideer. Men därför fordras ju också förmågan att upptäcka dem, och det går ej, när ideerna ligga över biografens egen nivå.

5.13 *Självbiografier*

¹Studiet av självbiografier är märkvärdigt litet givande för dem som däri tro sig kunna tillgodogöra sig personliga erfarenheter. Ständigt sysslande med egna kära jaget och allsköns trivialiteter i samband med detta utmärker de flesta.

²Självbiografier, som äro berättigade, äro sådana av vilka andra kunna lära något av betydelse. Yrkesmannens bidrag till ökad förståelse för samhället och för betydelsen av hans yrke för det allmänna vore värdefullt men saknas nästan alldeles. Vad skulle icke en jurist kunna lämna för redogörelse om det juridiska betraktelsesättets betydelse för det samhällsliga, eller en redare för besked om rederinäringens värde för samhällsekonomin? Man glömmer alldeles att folk behöva lära av allt och att envar har gjort erfarenheter, som kunna bidra till att vidga synen på förhållanden.

³Det vore även högst värdefullt, ifall esoteriker ville berätta om sina erfarenheter, hur de kommit i kontakt med kunskapen och vad den betytt för deras syn på verkligheten och livet. Så okunniga som de flesta äro om livet och behöva bli befriade från härskande vanföreställningar, skulle man önska att alla som kunde vittna i saken också gjorde det. Iakttagelser om uppfostran, skolgång, kamratliv, umgänge etc. och vad det haft för inverkan i olika avseenden kunna vara mycket värdefulla i pedagogiskt och psykologiskt avseende. Det finns så mycket som behövde rättas till och som icke fått sin rätta belysning. Poul Bjerres självbiografi, *Räfst och rättarting*, visar hur berättigad kritik av skolväsen är, och ofta orimliga förhållanden, inom många områden.

5.14 *Litteraturkritik*

¹I många fall äro väl litteraturkritikerna även litteraturhistoriker och kulturkritiker. Sakna de verklighetsgrunden, blir all deras kritik både subjektivistisk och individualistisk, när den icke dikteras av de maktägande.

²Litteraturkritikerna i kommunistiska diktaturländerna måste vid bedömningen av allt slags litteratur utgå ifrån marxistisk åskådning. Allt som icke skulle ha gillats av Marx är förkastligt. Längre måste man utgå ifrån teologiska betraktelsesätt. Därefter ansågs revolutionär grundsyn såsom den enda riktiga.

³När hylozoiken en gång erkänts vara enda möjliga grunden för verklighetsuppfattning, blir bedömningsgrunden de allmänt erkända livslagarna.

⁴En recensents uppgift är att redogöra för det väsentliga innehållet i det verk som framläggs för allmänheten, icke att formulera egna omdömen. Man kan naturligtvis utgå från "vetenskapens nuvarande ståndpunkt" och ansluta sig till den. Men avger man eget omdöme, har allmänheten rätt att fordra, att detta omdöme är resultat av egen undersökning, icke bara eftersägning av andras. Vi måste få slut på okunnighetens, tanklöshetens, oansvarighetens vilseledande av

allmänna opinionen.

⁵Liksom filosofien har litteraturen och även konsten urartat till självändamål, beviset för mänsklighetens totala desorientering i verklighets- och livshänseende. Verklige litteraturhistorikerns uppgift består i att framhäva skönlitterära verks verklighetsvärde och livsbetydelse.

⁶Så snart en intellektuell fantast à la Nietzsche framträder, uppstår en omfattande litteratur om denna författare. Kan man icke tänka nya tankar själv, så kan man bli märkvärdig på att avge sina kommentarer om någon annan, meddela hur man ser på personen och hans åsikter. Det är ett litterärt parasitväsen.

5.15 Tilltron till egen bedömningsförmåga

¹Hittills har det varit filosofer och vetenskapsmän, som ansett sig kunna bedöma allting. Till dessa ha på sistone sällat sig romanförfattare och litteraturkritiker. Det är betecknande för doktorerna i litteraturhistoria, litteraturkritiker och recensenter, att de tro sig om att kunna bedöma alla litterära alster. En litteraturdoktor slår upp KOV, finner orden "essentialvärlden" och "46-jag" och är genast färdig med åsikten, att "detta måste vara kvasi". Intelligent inse, att de behöva fakta för allt, för att veta vad de tala om. Men när de ta sig för att fälla omdömen om litterära verk, bli de subjektivister.

²En författare undersöker "drömmen om en universell medvetenhet" och anser sig kunna avfärda möjligheten av en sådan kunskap, en åsikt vartill hans recensent helt ansluter sig. Finns det något, som dessa individer icke kunna uttala sig om och tvärsäkert bedöma?

³Ett typiskt exempel på omdömeslöshet är att efter ytliga intryck av personligheten döma om personens verk. Ett verk skall bedömas efter sin verklighetshalt. Fysiska personen är ingenting annat än pennan. Det är jaget bakom personligheten som dikterat innehållet. Som de flesta esoteriska axiom kan detta tydligen icke för ofta uttalas.

⁴Att som många gjort försöka sig på att skildra Goethes utveckling, vittnar om litteraturhistorikernas enorma livsokunnighet. Allt tydligare förefaller det som om endast en esoteriker kunde inse människans begränsning.

⁵En recension av Pär Lagerkvists *Det eviga leendet* jämförs hans livsuppfattning med Besants och Leadbeaters. Det är typiskt. En är så god som en ann: den enes uppfattning lika god som den andres. Exoteristerna ha icke en aning om den väsentliga skillnaden. Besants och Leadbeaters framställningar voro resultaten av objektiva forskningar i högre materievärldar. Mot detta ställs upp såsom likaberättigat en fantasikonstruktion av en i livshänseende okunnig och i verklighetshänseende desorienterad "skald". Det är på sådant en docent kan bli professor. Ännu tas ingen hänsyn till att de med esoteriken obekanta avskräckas från självständig undersökning, då de på förhand få veta att "allt sånt där är enbart dikt".

⁶Men i all denna befängdhet kan man konstatera en förbättring, om än alltjämt svagt märkbar. Vilken docent skulle någon generation tidigare vågat anställa en jämförelse mellan två "självedragna fantaster" och ett "andligt geni" som Lagerkvist, vågat ens nämna Besant och Leadbeater?

5.16 Kunskap om utvecklingsstadierna fordras

¹Första förutsättningen för vederhäftigt omdöme om litterära alster är kunskap om utvecklingsstadierna. Den saken är den mest väsentliga, ty på författarens utvecklingsstadium bero verklighetshalten och livsbetydelsen av det han skriver. Det är nödvändigt att kunna avgöra författarens utvecklingsstadium också därför, att man annars missförstår nästan allt han skrivit. Särskilt gäller detta författare på högre stadier, kultur- och humanitetsstadierna.

²För den, som äger dylik kunskap, framgår mycket snart av ett verk, om författaren befinner sig på civilisations-, kultur- eller humanitetsstadiet.

³Litteraturrecensenterna borde lära sig, att deras uppgift är att sakligt redogöra för bokens innehåll, så att allmänheten får veta vad den handlar om. När de få kunskap om utvecklingsstadierna, så kanske de kunde lära sig hänföra författareprodukten till rätt stadium, och det räcker. Man kan dock icke hoppas på att litteraturdoktorerna börja göra detta, förrän åtminstone den s.k. intelligentian klart insett, att människorna befinna sig på olika utvecklingsstadier (för att icke säga -nivåer)

⁴Men hur ska de kritiker, som befinna sig på civilisationsstadiet, kunna bedöma författare på kulturstadiet, för att icke säga humanitetsstadiet? Litteraturdoktorerna befinna sig i allmänhet på civilisationsstadiet och sakna redan därigenom möjlighet att bedöma författare på kultur- och humanitetsstadierna. Det finns gott om exempel på detta.

⁵Goethe och Schiller ersonablades av sin samtids kritikaster och äro missförstådda ännu. Som det nu är, bedöms en Goethe efter samma måttstock som vilken dussinskrivare som helst. Romanförfattaren Bulwer-Lytton betraktas som antikverad. Men vad en äkta rosenkreuzare skriver blir icke så lätt antikverat. Kanske man om hundra år bättre inser den saken. Georg Brandes, en typisk representant för humanitetsstadiet, rönste samma öde. Exemplet kunna mångfaldigas.

⁶Det är dessa doktorer, som bli auktoriteter för den massa som utgör allmänna opinionen. Det är dessa doktorer, som i sina litteraturhistorier diktera "allas omdömen" och eftervärldens dom. Det kan dröja århundraden, innan de misskända få sin upprättelse, i regel efter ett s.k. allmänt genombrott, som medfört en ny syn på livet.

⁷Utan sanna kunskapsgrunden "hänger allting i luften", saknar mänskligheten möjlighet att finna hållbara förnuftsnormer, kommer den alltid att bli vilseledd av livsokunniga fantaster. Så har det alltid varit.

5.17 Ingen kan bedöma utöver sin egen nivå

¹Goethe försökte på olika sätt klargöra för sina läsare och underförstått särskilt för sina kritiker, att man ser i ett litterärt verk icke mer än vad man redan vet. Naturligtvis gick denna fundamentala insikt förlorad för samtid och eftervärld. Varenda kritiker har trott sig om att kunna förstå och bedöma Goethe och alla de andra stora: Platon, Bacon etc. Men endast en esoteriker kan förstå Shakespeare och andra invigda. För esoterikern är det uppenbart, att samtliga äro oförstådda ännu. Man måste vara en mentalist (47:5) och välorienterad i esoteriken för att kunna förstå vad de menat med vad de sagt. Men det kunna de icke inse som själva aldrig varit invigda.

²Detta beror på att ingen kan rätt förstå någon på högre utvecklingsnivå. Detta är en lag. För dem som studera esoterik är det väsentligt att inse, att denna lag gäller för både det exoteriska och esoteriska. I fråga om esoterik avser lagen, bland mycket annat, skillnaden mellan begripande och förståelse. Det är nämligen ifråga om esoteriken särskilt lätt att tro sig kunna bedöma sådant som ligger över egna nivå. Esoteriska ideer påverka alltid i något avseende samtliga centra i höljena. Den, som icke rätt uppfattar dessa ideer och rätt omsätter dessas energier, råkar alltför lätt ur balans både emotionalt och mentalt, tror sig vara allvetande, i kontakt med planethierarkien med flera galenskaper. Häri har man att söka förklaringen till den väldiga nyproduktionen av ockult (obs! ej esoterisk) litteratur, vars författare snedvridit esoterisk kunskap och därigenom förvilla omdömeslösa läsare.

³Intrycket blir enbart komiskt, när man läser om litteraturkritiker som anse, att "vi nått längre", att Goethe blivit antikverad och att hans åsikter äro gammalmodiga. Det dröjer mycket länge, innan dylika kritiker nått Goethes nivå och Goethes förståelse av verkligheten och livet. Han skrev för en samtid på låga nivåer och nödgades anpassa sin framställning till dessa, "sänka" sig till dem. Det är en helt annan sak än att själv befinna sig på dessa nivåer.

⁴Ännu har ingen kunnat rätt bedöma Oscar Wilde. Han var, som profetian utsade om honom: "en konung som skulle sända sig själv i landsflykt". Esoterikern måste le vid läsningen av

litteraturprofessorers och litteraturdoktorers utlåtanden om stora män. De ana icke, att de sakna alla verkliga förutsättningar till människokunskap och kulturbedömning. De äro aningslösa om de oerhörda mentala distanserna. Det ligger många tusen inkarnationer mellan en Wilde och en "normal" litteraturdoktor.

5.18 Författarskap

¹Frågan, om en författare kan vara opersonlig och objektiv, har som vanligt tagits i absolut bemärkelse. Fakta och axiom äro givetvis absoluta, men urvalet och sammanställningen äro alltid subjektiva. Ännu mer subjektiv blir framställningen ifråga allt sådant som icke kan konstateras utan faller inom området för hypoteser och teorier. Allra mest subjektiv är romanförfattaren, även om han önskar att berättelsen skall verka skildring ur verkligheten. Hur skall man kunna skildra livet sådant det verkligen är, när man icke kan se mer än man redan vet?

²Ställd inför en författare, gör sig esoterikern genast frågan: vittnar det han skriver om verklighetskunskap och livsinsikt? Utgår författaren från härskande illusioner och fiktioner eller har han genomskådat dessas livsoduglighet? Saknar författaren kunskap men är tillräckligt intelligent, kan esoterikern av honom lära tidens nya försök att variera missuppfattandet av ideerna och därmed hur han själv skall kritiskt bemöta missuppfattningarna, i samtal med andra eller i eget författarskap.

³Mentalt livaktiga tro sig ofta kallade att bli författare. De plocka upp ideer från andra, lika livsokunniga författare, och när de samlat ihop tillräckligt, koka de soppa på dessa fiktioner. Sedan lanseras de nya storheterna av litteraturdoktorerna, som ha till uppgift att upptäcka genier och i övrigt tala om för allmänheten vad den bör anse om författarna. Därefter kunna de läsas och beundras av den "läshungriga" publiken, som specialiserat sig på att slå ihjäl tiden med förströelseläsning för att slippa tänka själv.

⁴De flesta författare börja för tidigt att låta sitt snilles ljus lysa över en fördummad värld. Det blir då föga mer än variation på problem, som behandlats i litteraturen sedan årtusenden. Diktarens berättigande är att han har något nytt att ge: nya ideer, nya perspektiv, nya ideal. Den allorienterade schweiziske professorn och författaren Carl Hilty skrev, att ingen borde bli författare förrän han uppnått femtio år. Då kunde han tala av egen erfarenhet, den enda tillförlitliga.

5.19 Geni

¹Man kan bli vad man vill, om man därtill anslår tillräckligt många inkarnationer, fyllda med målmedvetet arbete. Utvaldheten, lättheten för ett yrke, talangen, geniet, är alltid resultat av ihållande arbete i det förflutna. Det folk kallar "geni" är helt enkelt suveränitet inom ett visst område. Det behöver ingalunda betyda, har också ytterst sällan betytt, att exempelvis litterära "geniet" nått över lägre emotionalstadiet (48:4-7). På det stadiet kan man bli mentalt suverän i de två lägsta mentala regionerna (47:6,7). Däri befinna sig de flesta s.k. genier. Den gängse tron, att författaren vet mer om verkligheten och livet än t.ex. finansmannen eller ämbetsmannen etc., tillhör den vanliga psykologiska infantiliteten. De flesta författare visa sig i hög grad omdömeslösa i alltför många avseenden. Sunt förnuft behövs icke för det slags författarskap som allmänt omhuldats.

²Det var väl först med Nietzsche som den verkliga genikulten började, galenskapen bröt ut som en veritabel farsot. Många läsare av Nietzsche trodde sig vara något slags genier och promenerade omkring som övermänskliga sprätthökar, aningslösa om sin löjlighet. De verkliga genierna i vår tid tigas ihjäl. Nu härskar demokrati med krav på jämlikhet i alla avseenden. Det betyder, att det är okunnigheten och oförmågan som styra. Masskultur är inkompetenskultur. Den mest vulgära smaken blir den allt dominerande. Den, som ej vill vara med i galenskapen, förklaras för asocial.

³För geni fordras mer än herravälde över formen. Innehållet är det väsentliga. Föreställningen

om "destruktivt geni" är en självmotsägelse. Till geniets väsen hör åtminstone aningen om idealen, instinktiv förståelse för vad som är livsdugligt och livsfrämjande. De, hos vilka denna aning aldrig fötts eller hos vilka den förötts, tillhöra icke kulturstadiet och äro inga verkliga genier. Strindberg, för att ge ett exempel, hör icke dit. Han är typisk representant för en totalt desorienterad litterär strömning utan minsta förståelse för kultur.

⁴Erik Gustaf Geijer, Viktor Rydberg och Gustaf Fröding äro däremot tre exempel på denna instinkt. Gustaf Fröding visar aningens betydelse för sökaren av den heliga graal. En genius är en ljusets vägvisare, må vara genom mörka dalar, till idealens värld, övermänniskans och lyckans rike.

5.20 Författarens missbruk av fantasien

¹Romanerna skildra icke verkligheten utan sådan denna ter sig i författarens fantasi, som oavsett hur djupsinnig den är har föga med verkligheten att göra. Naturligtvis urartar dylik litterär konst (som all konst) till allt längre avsteg från verkligheten, tills "skönandarna" njuta av enbart diktarfantasiens utsvävningar; ju längre borta från verkligheten, desto bättre.

²Detta är förvänt sätt att odla fantasien. "Verkligheten är underbarare än dikten", om man duger till att inse det. Att förvränga verkligheten förstör verklighetsinstinktens spårinne. Det har man också grundligt gjort. Annars skulle sådana företeelser som teologiska dogmer, filosofernas fantasikonstruktioner och vetenskapens primitiva hypoteser varit otänkbara.

5.21 Konstnärens ansvar

¹Många tro sig kallade till lärare för människorna utan att äga livskunskap. Andra tro sig kallade till hjälpare utan attraherande egenart och förståelse för människorna. De bedraga sig själva med sitt "offer". Men kunna de så god skörd, är det ju alltid något för egoismen.

²Alla egocentriker äro offer för självformade illusioner. Typiska exempel voro Nietzsche och Strindberg. De idiotiserade alla ideer de kunde kontakta. När individen är ett självcentrat jag i stället för att känna sig som ett redskap, födas emotionala illusioner om individens egen mentala suveränitet.

³Skönlitteraturen är lika litet som annan konst sitt eget ändamål. Enligt livets lag har allting en uppgift och har konsten sin. Författare, som utbreda nedärvda illusioner och fiktioner, bidra därmed till att idiotisera mänskligheten. De så en dålig sådd, vars skörd skall hämma deras framtida utveckling, försvåra deras uppfattning av verkligheten och livet. Det är icke ovanligt att påträffa "mentala genier", som omöjligt kunna förstå esoteriken, ehuru de ansträngt sig att göra det. De äro typiska exempel på dålig skörd. Motsvarande gäller annan konst. De moderna konstnärer, som förlorat sinne för allt vad sann konst heter, ha i föregående inkarnationer förstört sin konstinstinkt. Det brukar börja med att de odla karikatyren. För esoterikern är konst såväl som vetenskap "heliga ting".

⁴Våra medvetenhetsyttringar äro icke enbart subjektiva. De äro objektiva materiella företeelser med energiverkan. Med våra emotionala yttringar slunga vi ut vibrationer i emotionalvärlden och med våra mentala yttringar i mentalvärlden. De, som ha sina mottagare inställda på den våglängden, uppfånga dem i sin dagsmedvetenhet och tro att de allesammans äro egenaktivitet. Över 80 procent av våra medvetenhetsyttringar komma utifrån. Ännu har man icke insett detta, följden därav enligt lagen för orsak och verkan och lagen för sådd och skörd. Vi äro ansvariga för alla våra medvetenhetsyttringar, icke bara för ord och handlingar. Man har icke ens insett författarens ansvar för alla de illusioner och fiktioner de utbreda med sina skrifter.

5.22 Konstens begränsning

¹Konsten hör till det emotionala. Den har kontakt med såväl det fysiska som det mentala. Bildande konsten har kontakt med det fysiska. Roman och drama ha, genom sin bearbetning av

mentalkonceptioner om fysisk verklighet, kontakt med det fysiska. Musiken däremot är till sitt väsen renodlad emotionalitet och blir avart och karikatyr, om den skall återge något fysiskt eller mentalt. För all konst gäller, att den förlorar sig i allsköns absurt, när den skall försöka vara vägvisare för förnuftet och betraktar sig som högre instans och i stånd att uppfatta överemotional verklighet. Exempel på dylik förirring är poeternas förmätta anspråk på högre dignitet.

²Romantiken i litteraturen erbjuder ett exempel på konst, som i stort sett förvillat sig bort från verkligheten i en uppenbar livsokunnighets självförljugenhet. Den har givit den emotionala "kärleken" ett livsvärde långt utöver det berättigade. Den har givit uppväxande släktet, som normalt sett alltid genomgår en "romantisk period" innan det kritiska förnuftet kan göra sig gällande, en falsk skönmålning av bister verklighet. Att den s.k. realismen även den är livsförljugen, är ofrånkomligt. Författarna äro sällan kännare av verkligheten. De generalisera sina egna upplevelser och leva i stort sett på kollektiva illusioner och fiktioner. Utan verklig kunskap om verkligheten, utan känsla av ansvar för vad de skriva, äro de föga bättre än parasiter. De gestenar istället för bröd. I denna bokflod av larvigheter drunkna de få värdefulla böckerna. De värdefullaste manuskripten få ligga otryckta.

³När författare av romaner och skådespel bli medvetna om sitt ansvar, komma de att arbeta på att ge människorna kunskap om livet och icke som nu mest bidra till förströelse och underhållning med sina triviala skildringar av människornas sämsta egenskaper.

5.23 Diktarens uppgift

¹Enligt Schiller är diktarens uppgift att vara vägvisare för mänskligheten, vara lärare, uppfostrare. Detta var även Platons mening. Diktarens uppgift är att vara en lärare i ideal, hjälpa mänskligheten på emotionalstadiet att utveckla sin emotionalmedvetenhet, förädla det emotionala. För att kunna vara en vägvisare, måste diktaren ha kunskap om verkligheten och livet, vara kännare av medvetenhetens olika utvecklingsstadier, ty endast med dessa förutsättningar kan han befria mänskligheten från dess illusivitet och fiktivitet, skänka den ariadnetråd som visar de annars ohjälpligt desorienterade vägen ut ur livslabyrinten.

²I annat fall är han en parasit som lever på mänsklighetens bekostnad, en själarnas förförare, en förstärkare av massuggestionen som hindrar andra att söka och finna sanningen.

5.24 Inga böcker äro för alla

¹Inga böcker äro för alla. Böcker äro endast för dem som kunna lära något av dem. Många böcker ligga under nivån, andra för högt.

²Nittionio procent av skönlitteraturen är emotional och icke mental och vittnar om mänsklighetens utvecklingsstadium i kulturhänseende.

³Största delen av existerande litteraturen är för dem på civilisationsstadiet. Mycket liten del, mystikernas skrifter och yogalitteraturen, hör till kulturstadiet. De verk som tillhöra humanitetsstadiet äro lätt räknade: t.ex. Bertrand Russells arbeten i livsåskådningsfrågor. Hans arbeten kunna bli lästa, därför att han blivit allmänt känd inom andra områden. Esoteriska litteraturen får tryckas på författarnas egen bekostnad.

⁴De, som uppnått humanitetsstadiet och för vilka verklighets- och livsproblemen äro det enda väsentliga, ha föga att lära av den vanliga skönlitteraturen.

⁵Litteratordoktorerna tyckas anse, att vad de upptaga i sina litteraturlexika hör till vanliga allmänbildningen. Det må vara riktigt för dem på civilisationsstadiet. Men oftast känner man djup besvikelse, beklagar den tid man offrat på dylikt och förundrar sig över de lovord som slösats på författarna.

⁶Det är psykologiskt intressant att läsa, vilka böcker som uppskattas av "framstående kulturpersonligheter". Ofta häpnar man över deras smak.

⁷En författare läses ofta av tre samtida generationer. Det, som för litterärt blaserade

akademikern ter sig såsom plattityder, kan för yngsta generationen vara fundamentala nyheter. Detta är också en av grunderna till att samma slags erfarenheter förefalla varje ny generation vara nya upptäckter. De ha helt enkelt glömts bort, emedan de för äldre generationer varit all dagliga, underförstått och därför icke ansetts behöva framhållas.

5.25 Verklig kultur och kulturbarbari

¹Verklig kultur kan det icke finnas, förrän mänskligheten uppnått kulturstadiet. Det, som i vår tid kallas kultur, kan endast undantagsvis räknas dit. Det närmar sig i stället alltmera barbarstadiet.

²Det räcker icke att individer kunna skriva för att de ska vara kulturerepresentanter. Om de äro kulturförmedlare, beror på innehållet i vad de skriva. Det räcker icke med att vara språkmästare, kunna recensera och kritisera, skriva romaner och skådespel. Det fordras förståelse för livets mening, mål och utveckling, människornas förädling.

³Den klassiska litteraturen kan icke förstås, klagar man, och våra stora författares verk bli onjutable. Icke om de förses med kommentarer, som litteraturdoktorerna så gärna stå till tjänst med.

⁴Det finns en annan sida av saken. Vi behöva befria oss från det förgångnas belastning, från tvåtusennåriga illusioner och fiktioner, förvärva en ny syn på verkligheten och livet, icke leva i det förflutna, lära oss rätt förstå det nya som sker, den nya kunskap som bjuds, den radikala förändring som allt undergår i den nya zodiakepoken. Vi äro icke längre beroende av den "grekiska och romerska humanismen". Den nya syn på mänskligheten, som esoteriken förebådar, skall klagöra, att allt livsdugligt i klassiska synen väl tillvaratagits i det kommande perspektivet.

⁵De flesta tyckas ha slutat att lära i och med att de slutat skolan. Det är skolans fel, som icke lärt dem, att vad skolan avsett att bibringa just är färdigheten att studera på egen hand. Vad skolan icke lärt är att livets mening är medvetenhetsutveckling.

5.26 Böcker man aldrig blir färdig med

¹Det finns tre slag av böcker. Sådana man läser bara en gång. Dem kan man lämna olästa, och de borde ej få plats på bokhyllan. Sådana man läser flera gånger. De äro värdefulla. Sådana man aldrig blir färdig med. De äro oersättliga.

²Det finns böcker, vilka de som förstå aldrig bli färdiga med, därför att de ständigt upptäcka något nytt, lära sig "läsa mellan raderna", lyftas upp i en annan "atmosfär", ständigt få nya uppslag. Den insikten har gått förlorad för dem som ständigt måste läsa något nytt, som om det funnes så mycket läsvärt. De flesta böcker kan man saklöst lämna olästa. Det finns sådana som man, om man förstår, ständigt läser om, även sedan man lärt sig hela boken utantill. Den som läser så har lärt sig läsa. Det kunna de flesta icke.

5.27 Att välja litteratur

¹I valet av litteratur bör man först fråga sig: Ger denna bok mig ökad insikt, väcker den reflexionen till liv, skänker den nya ideer, hjälper den mig att förstå, hjälper den mig att leva? Den som gjorde detta till regel, skulle endast ha värdefulla böcker på sin hylla och kunde lämna mesta litteraturen oläst. Så som kvaliteten sjunkit alltsedan de båda världskrigen, återspegla alstren "andliga" degenerationen, allmänna förfallet på alla områden. Kulturen når bottennivån. För övrigt gäller på alla områden, att ingen får valuta för sina pengar och alla bli bedragna.

²Kulturindividen tillgodogör sig det livsdugliga och utmönstrar det falska och förvända. Han är noga vid valet av litteratur. Han vet, att fördjupning nås endast genom begränsning. Hans bibliotek består av böcker, som han kan läsa hur många gånger som helst utan att bli färdig med dem. Han är icke något uppslagslexikon, utan han begränsar sitt vetande till principer, metoder

och system. Han är saklig, grundlig, vederhäftig. Han kan skilja på vad han vet och icke vet, kan skilja på huvudsak och bisak och upptäcker i allt genast det väsentliga.

³Många omedvetna sökare (efter verklig kunskap) äro ohågade läsare. Det beror väl ofta på att de icke funnit de rätta böckerna, ej heller vetat var dessa skulle påträffas. Dessa böcker drunkna i bokkatalogerna, om de alls finnas där. De som söka hjälpa sökarna böra därför lämna uppgift om lämplig litteratur, utvald just för den personen. Vet man det ej, kan man föreslå några att välja på. Det finns numera böcker för alla nivåer och för olika behov.

⁴Många skulle kunna väckas till allvarlig eftertanke, ifall de fingo tillfällen att komma i kontakt med något annat än värdelösa skräplitteraturen, varmed de fylla sitt medvetenhetsinnehåll. Ofta träffar man människor, som aldrig fått syn på en "vägvisare", äro ovetande om att det finns en värdefull litteratur och, när de få en förteckning på sådan, häpna över sin ovetskap om dylik och beklaga alla sina bortkastade år bland ökenlitteraturen. Ännu värre är att många författare skulle behandlat helt andra livsområden, om de haft vetskap om "de bästa böckerna".

⁵Allmänheten är ovetande om den verkliga kunskapens existens. Litteraturen härom icke endast ihjältiges av teologer, filosofer och vetenskapsmän. Den får icke ens recenseras i dagliga tidningar. Redaktörerna äro måna om sin tidnings renommé, så det gäller att undvika allt som härskande auktoriteter förkastat såsom vidskepelse.

⁶I viss mån gäller detta även om annan värdefull litteratur. Det är mycket vanligt att träffa människor, som sökt dylik utan att finna någon. Varken på bibliotek eller i bokhandeln upplysas sökare om dylik. Överraskningen och tacksamheten har varit stor, när man givit dessa sökare en förteckning på läsvärda böcker.

⁷Egendomligt nog bry sig förläggarna föga om att utge nya upplagor av sedan länge slutsålda böcker. Äro de värdefulla, finner man dem ytterst sällan i antikvariat. Folkbiblioteken ha överfört dem till sina arkiv, där de med stort besvär kunna framletas. Chansen att finna något läsvärt är således ringa. De, som fått lida för dylikt system, bli med rätta indignerade över hur de liksom systematiskt undanhållits just sådant som de instinktivt varit på jakt efter.

⁸Den värdefulla litteraturen är i stort sett okänd (ju värdefullare desto mer "obefintlig"). De flesta veta ej om dess existens eller veta icke hur de ska få tag på den. Bokhandlarna intressera sig icke för att sälja annat än bestsellers i massupplaga (som verkliga kulturmänniskor icke läsa, lika litet som de äga radio eller TV). Esoterisk litteratur är ingen "affär", eftersom "ingen köper sådant". Bokhandlarna ställa upp dessa böcker på översta hyllan, där ingen hittar dem. I skyltfönstren få de icke ligga. Eftersom ingen kunnat göra reklam för dem, frågar ingen efter dem. Också bokförläggare ska leva, och det kunna de endast på massupplagor. Författare, som ha kunskap att ge, få själva bekosta tryckningen och sedan skänka bort exemplaren.

⁹Det mesta som folk tror sig böra läsa för att bli "bildade", "följa med sin tid", är icke endast livsodugligt utan även desorienterande. De insiktsfulla kännarna borde lämna anvisningar på verkligt värdefull litteratur, så att de unga bli upplysta om denna, något de tyvärr alltför ofta äro okunniga om. Litteraturhistorien ger inga erforderliga anvisningar. Sådana litteraturöversikter vore önskvärda, som i korthet refererade innehållet i klassikerna, så att läsaren själv finge tillfälle att välja efter sina behov. Redovisades därvid böckernas idéinnehåll på objektiva sätt, skulle läsare rentav besparas tid och arbete med att sluka mastodontlitteraturen.

¹⁰När ska vi få en förläggare av endast värdefull litteratur? Därmed menas ingalunda världslitteraturens mest berömda. Vad livsokunnigt folk i alla tider ansett bäst kommer i framtiden anses icke vara värt trycksvärtan. Var finns den kapitalist, som vill offra sin förmögenhet på att utge esoterisk litteratur?

5.28 *Ideer*

¹En humanist läser icke för att njuta av språkbehandlingen, knappast ens för att studera de sätt på vilka författaren löst de problem han behandlar. Vad som intresserar honom är ideer, verklighetsideer, som möjliggöra för honom att bättre förstå, få vidgade perspektiv. Den som har idén, har också dess verklighetsinnehåll och befrias därmed från att behöva taga del av hur detta varieras i otalet romaner och memoarer. Att det är detaljerna i varje individuellt fall, som för stora läsekretsen tyckas vara det väsentliga och som så många författare, särskilt memoarförfattare förtjusta dröja vid, upplyser honom om författarens och läsekretsens utvecklingsnivå.

²Vad som sagts beträffande idén har sin motsvarighet ifråga om materieformerna i objektiva verkligheten. Kausaljagen, som i kausalvärlden upplevat naturens urformer i dessas fulländade skönhet, kunna omöjligt intressera sig för dessa formers större eller mindre urartning och missgestaltning i fysiska världen.

³Detta försökte redan Platon klargöra för samtid och eftervärld. Det vore intressant veta, hur många som förstått vad Platon velat säga. Troligen ha endast de kunnat göra det som en gång varit invigda i de av planethierarkien instiftade esoteriska kunskapsordnarna.

⁴Man undrar hur länge det skall dröja, innan mänskligheten lärt sig inse, att ideerna och icke ideernas infattning är det väsentliga. Litteratordoktorerna tyckas anse infattningen vara viktigare. Annars skulle de icke syssla så mycket med personalia, skvaller och allsköns detaljer. Plocka ut ideerna ur deras personliga infattning och sätt in dem i idéhistoriska utvecklingens ram, så får hundratusentals volymers väsentliga innehåll plats i en volym!

⁵Det bestående hos dem alla, diktare eller filosofer, är det lilla som överensstämmer med verkligheten, och det har alltid funnits i idévärlden. Illusioner och fiktioner, som människorna leva på, föredras framför verklig kunskap.

⁶Ingen kan göra anspråk på prioritetsrätten till någon kausalidé, knappast ens på en mentalidé. Men formuleringen av idén är individens verk. Plagiat kan endast avse utformningen av idén.

⁷Så länge ideerna tjäna medvetenhetsutvecklingen, betraktas de såsom goda. Men när deras betydelse, energi, effekt överflyttas på materieaspekten och uppamma själviskhet, högmod, isolering, bli de onda.

5.29 *Shakespeare*

¹Shakespeare visade i sina dramer mänskligheten på dess nuvarande utvecklingsstadium, människorna sådana de verkligen äro i sitt tal och handlande. Han visade detta utan annan tendens än verklighetsskildring, med logik och realism, fritt från moralism och värdesättning. Därigenom sökte han ge kunskap om människan, en förutsättning för civilisation. Shakespeare visade därmed hur dramer ska skrivas.

²Shakespeare är störst, därför att ingen som han träffat det typiskt mänskliga hos de gestalter han skildrat. Det mästerliga är att han kunnat göra detta samtidigt som han låtit gestalterna vara tidstypiska, ge uttryck för sin tids betraktelsesätt. Enligt Schopenhauer hade alla hans personer rätt i vad de sade, enär de icke kunde vara annorlunda.

³Shakespeare visade med sina skådespel, hur meningslös hela livsmaskeraden ter sig för den som äger förmåga att genomskåda livsillusionerna.

⁴Samuel Johnson klandrar Shakespeare för att han icke låter brottet bestraffas, icke klargör ödets rättvisa. Såsom esoteriker visste Shakespeare, att människorna icke kunna bedöma den saken, icke kunna rätt tolka skördelagens verkningar. Konstatera den lagens giltighet kunna endast de som äro i stånd att studera individens inkarnationer.

⁵Endast esoterikern vet vem som skrivit Shakespeares dramer. Beviset har Shakespeare själv lämnat genom de många esoterismer som finnas insprängda i hans produktion. Frågan om Shakspeare också var Shakespeare blir icke besvarad, förrän ett eller flera kausaljag undersöka saken. Georg Brandes argument äro alltför ytliga. För övrigt beröras ingenstans de fakta, att

Francis Bacon hade en shakespeare i sitt vapen, att han var son till drottning Elisabeth (med greven av Essex), att han var slutlige utformaren av "King James" bibelöversättning. Det finns mycket annat att säga i saken. Det räcker med att påpeka, att hans dramer äro utan motstycke, att ingen människa kan ha författat dem. Att tvista om denna fråga med de "oinvigda" är emellertid meningslöst. När esoteriska historien en gång blir offentlig, kommer den sanningen med alla de andra i dagen.

5.30 Larochevoucauld

¹Larochevoucaulds maximer äro för dem på civilisationsstadiet, icke för kulturstadiet. De äro spirituella och icke sällan skarpsynta psykologiska analyser av människor med repellerande tendens. Som alla dylika äro de ofta alltför vida generalisationer men ge uppslag till egna iakttagelser och analyser. De äro i alla händelser icke för de okritiska, som sakna förmåga att individualisera. För dessa bli de psykologiska dogmer och som sådana vilseledande.

5.31 Goethe

¹Det finns en hel litteratur om Goethe, och särskilt har man naturligtvis sysslat med hans många förälskelser. Det fattas ett arbete, det väsentliga, som redogjorde för alla hans ideer. Sedan detta utgivits kunde man beträffande Goethes produktion nöja sig med att läsa Faust (men ingen översättning) och hans lyrik. Det är betecknande, att det lärarikaste att läsa av eller om Goethe är hans "tänkespråk" och Eckermanns *Samtal med Goethe*.

²Schillers första intryck av Goethe framgår av hans yttrande: "Intressant är hur han uppfattar och återger allt på sitt egenartade individuella sätt, olikt andras uppfattning. Han ser för mycket till formen där jag ser till själen. Men hans storhet ligger i hans allsidighet och strävan att utforska allt och göra en helhet därav."

³Goethe intresserade sig för tillvarons både materieaspekt och medvetenhetsaspekt, Schiller uteslutande för medvetenhetsaspekten sådan den uppenbarade sig i kulturen och människolivet.

⁴Med rätta ansåg Goethe, att överfysiska tillvaron (föremål för tro och hopp) icke bör utgöra objekt för tankeförstörande spekulationer. I det uttrycket ligger verklighetsförstörande, en sak tydligen endast en Goethe kunnat inse. Ty våra illusioner och fiktioner utestänga oss från verkligheten. Mest eklatant kommer detta till synes hos alla nietscheanska övermänniskoapor, som trott sig om att kunna "vara sig själva nog", sedan de tillägnat sig vad andra tänkt: ideerna i litteraturen. De äro märkvärdiga med andras ideer. Deras märkvärdighet hindrar dem från enkla reflexionen: vad vore jag utan dessa, utan vad jag fått till skänks?

⁵Goethe skrev om "naturens inre": "Ins Inre der Natur dringt kein erschaffner Geist." Och naturligtvis visste alla vad Goethe menade därmed. Goethe var en rosenkreuzare, även om han stannade i lägre grader. Så han visste åtminstone vad som menades med "naturens inre" och en "skapad" ande. Man har allmänt antagit, att hans mening var att uttrycka sitt gillande av Kants floskel, att vi aldrig komma att kunna utforska naturens inre verklighet. Det visste ju "den store Kant". Men Goethes uttryck var maskerad kritik av Kant. Naturens inre var verkligen ingenting för en agnostiker som Kant att uttala sig om.

⁶När tyskarna skryta med sin Goethe, så göra de sig enbart till komiska barbarer. Som om Goethe vore en produkt av "tyska anden". Goethe hade nått högsta humanitetsnivån och gjorde det stora offret att inkarnera i tysk miljö för att bibringa tyskarna en smula kultur. Det offret gjorde en hel liten klan under samma tidsavsnitt. Där en sådan klan inkarnerar, där uppstår en ny kultur. Tyskarna ska icke skryta med sin Goethe. Tyska samtiden "mottog" honom icke. Endast i utlandet var det några humanister, som ägde förutsättningar att förstå honom. Det dröjde länge innan tyskarna började ana hans storhet. Och då slog man på trumma och spelade munspel.

5.32 Schiller

¹Schiller vägrade att godtaga någon av de existerande religionerna av religiösa skäl. Han vägrade godtaga något av existerande filosofiska systemen av filosofiska skäl. Ingen författare har så riktigt tolkat Platon. Detta visar att han stod på gränsen till kausalstadiet. Något som litteraturdoktorer böra beakta, innan de sätta sig på honom. Om de kunde fatta vad det sagda betyder!

5.33 Bulwer-Lytton

¹Bulwer-Lyttons roman *Zanoni* är en bok för esoteriska finsmakare. Däri förekomma många visdomsord, likt detta: "Livet, som alltid behöver förlåtelse, har självt förlåtelse till första plikt." Eller som en annan översättare återger det: "Livets första behov och således första plikt är att förlåta."

5.34 Nietzsche

¹Till stor del kan Nietzsches popularitet bero på att han i sina skrifter redovisade en sådan mängd ideer. Att han hade en särskild förmåga att missförstå andras ideer och vända på dem, betydde mindre. De förstående läsarna kunde vända dem rätt igen och däri ha sin nöje.

²Genom att förfara så med ideerna vittnade Nietzsche emellertid om egen inkompetens. Studiet av hans framgång hos miljoner läsare är ett bidrag till studiet av olika slags religioner: barbar-, civilisations- och kulturreligioner.

5.35 Dostojevskij

¹"Om det icke finns någon gud är allting tillåtet", säger Dostojevskij. Därmed har han på oöverträffligt sätt angivit sin egen utvecklingsnivå. Hela hans litterära produktion rör sig alltså på emotionalstadiet. Det är sådana uttryck som för esoterikern ange graden av verklighetsuppfattning och livsförståelse.

5.36 Strindberg

¹Esteten Hans Ruin i Lund kallar August Strindberg för ett "universalgeni". Det är typiskt för esteter och litteraturdoktorer och vittnar om kulturdesorienteringen. Strindberg var en språkmästare, en fantasirik mångfrestare, en specialist på människans sämre egenskaper, omdömeslös omstörtningssentusiast och i övrigt typen för en nietzscheansk övermänniskoapa, hjälplöst offer för allsköns vidskepligheter. Den, som nämner ordet "geni" i samband med Strindberg, har sin egen individuella måttstock på geni. Strindberg måste betecknas som den störste nedrivare och kulturfördärvare, en hatets apostel, en förgiftare av spirande allmänandan. Hans människofigurer äro karikatyrer, så som hatet ser på människorna och njuter av att kunna tyda allt till det sämsta.

²Liksom också en blind höna kan hitta ett korn, så händer det att livsokunniga ha turen hitta något, om de gräva i gamla arkiven. Ännu har ingen kommit på tanken att fråga, vad Strindberg hade för möjligheter att hämta ner en idé från idévärlden. Finns det någon i hela hans produktion, så icke var det hans upptäckt. Det övriga var till över nittio procent framfött i repulsionens sfärer. Men sådant översätts till alla språk, spelas på kulturteatrar, ges ut i samlade verks lyxupplagor: blir effektiva spärrar mot en ny kultur i kommande humanistiska epoken.

5.37 Chesterton

¹Engelske författaren G. K. Chesterton, med sin stora förmåga att förvända synen på folk, tycks ha funnit sitt nöje i att göra det omöjliga möjligt. Hans 48 historier om Father Brown äro exempel på hans virtuositet i detta hänseende. Som den rättrogne katolik han är passar han på att förlöjliga

allt vad "ockultism" heter. De kanaler som passera revy låter han svamla om svart magi etc. med hithörande allmänna opinionens vanliga missuppfattningar. Så skall det tas! Man behöver ingen vetenskap om saken för att kunna på skickligt sätt förvränga och förlöjliga den. Det är ett fint psykologiskt trick att låta ockultismen representeras av allsköns kriminaldårar. Man har ingenting sagt som kan vederläggas men lömskt förstärkt den allmänna suggestionen, att ockultismen är vidskepelse och bedrägeri.

²Chesterton är ett typiskt exempel på nutidsmänniskans totala desorientering i tillvaron med självgjorda gränser mellan fantasi och verklighet.

5.38 Tolstoj

¹Tolstoj är ett av de mest typiska exemplen på hur idealism kan missförstås. Han plågades av sin sociala börd, sin rikedom etc. i stället för att förstå de läxor dessa fördelar inneburo. Indiska läran om dharma kunde ha lärt honom att på förnuftigt sätt använda sina rika resurser. Han misstolkade (som alla icke-esoteriker) Jeshu uppmaning till den rike ynglingen utan förståelse för vad den berättelsen var avsedd att symbolisera. Han misstolkade Jeshu tal om att "icke stå det onda emot", som alla icke-esoteriker misstolkat uppmaningen. Tolstoj befann sig på mystikerstadiet och visade genom sitt liv hur föga detta stadium ger möjlighet till riktig livsorientering. Det har sina risker att vilja genom sitt liv vara exempel för andra. Därtill fordras först och främst sunt förnuft, och det saknade Tolstoj i de flesta avseenden. Därtill fordras kunskap om verkligheten, om utvecklingsstadierna och förutsättningarna för medvetenhetsutveckling.

²Typiska för livsokunnigheten i förening med inbiliska tilltagsenheten äro gjorda försök till jämförelse mellan Tolstoj och Goethe. Utan aning om utvecklingsstadier, om emotionala och mentala nivåer, om väsentliga skillnaden mellan emotionalitet och mentalitet, ge sig litteraturdoktorer på värderingar de sakna alla förutsättningar för. Tolstoj var en glänsande författare, hemmahörande på mystikerstadiets högre nivåer. Goethe stod på gränsen till kausalstadiet.

³När ska folk inse det idiotiska i jämförelser mellan individer? Man kan icke en gång jämföra individer på samma nivå.

5.39 Brandes

¹Att säga att Georg Brandes var ett geni vore att använda ett till oanvändbarhet missbrukat ord. Han var välorienterad i det förflutna och genomglödgad av insikten om traditionens avigsidor och härskande ideologiernas makt att fördumma. Han ville andlig revolution inom alla områden för mänskligt tänkande. Han bars av en gudomlig entusiasm och idealitet. Hela hans liv var en kamp mot alla mörkrets makter. För nordens ideella ungdom blev han en banbrytare och vägröjare. Som alla sådana blev han givetvis utsatt för den vanliga förföljelsen från de styrandes, "samhällsbevarandes" och "kulturellas" sida, som icke drogo sig för att använda alla de förgiftningsvapen, som hatet, nedrigheten och förtalet specialiserat sig på, och som alltid varit utmärkande för härskande kasten.

²I Brandes' samlade verk får man en god överblick över europeiska kulturen under 1700- och 1800-talen, en god insikt i de politiska, sociala, kulturella, religiösa och filosofiska problem som sysselsatte den tidens elit. Det är en beklämmande läsning. Så nära barbarstadiet stodo den tidens bildade. Så enkla problem voro föremål för debatt. Så omänskliga voro människorna.

³Brandes redovisar vilka ideer, som voro avsedda att medföra social omvälvning och nya betraktelsesätt efter kamp för tankefrihet och yttrandefrihet. Men han är aningslös om varifrån dessa ideer ursprungligen kommo. Det vanliga talesättet, "de lågo i tiden", är ingen förklaring. När tiden är inne, så komma de, dessa ideer som regera världen.

⁴Ännu på 1800-talet var allmänna uppfattningen den, att som samhället då var beskaffat, så

hade den gode guden avsett att det skulle vara för alla tider. Den, som vågade uppträda som samhällsreformator, var en antikrist, som prästerna dundrade mot i predikstolarna och juristerna dömde till fängelse.

⁵Kunskapen fanns i bibeln och allting annat var hädelse.

⁶Vad Voltaire betydde såsom reformator under 1700-talet blev Georg Brandes för 1800-talet. Den, som icke läst Brandes epokgörande bok om Voltaire, är okunnig om samhällsförhållandena i Europa på 1700-talet.

⁷Det var Brandes, som med sitt arbete *Hovedstrømninger i det 19de Aarhundredes Litteratur* blev banbrytare för humanismen i Norden under 1800-talets sista kvartal.

5.40 Slutord

¹En esoteriker kan endast känna deltagande med litteraturhistorikerna, som måste fylla sin medvetenhet med alla de hugskott, som otalet livsokunniga skönlitterära skribenter anse så värdefulla att de måste publicera dem för att därmed berika kulturen.

²Mänskligheten skulle kunna bespara sig mycken förvillelse genom att pröva esoteriken såsom arbetshypotes. Man bör dock icke låta sig vilseledas av esoteriska neofyter som, överväldigade av de nya perspektiv esoteriken skänker, till en början tycka, "detta är ju allt man behöver". De stöta snart på nya problem och dylika i all oändlighet. Men den väsentliga skillnaden är att man icke vidare riskerar total förvillelse. De fundamentala problemen om tillvarons mening äro lösta.

Ovanstående text utgör uppsatsen *Litteratur* av Henry T. Laurency.

Uppsatsen ingår i boken *Livskunskap Fyra*, utgiven 1995.

Copyright © Förlagsstiftelsen Henry T. Laurency 1995.